

Arkivsaksnr. 23/09231-1
Saksbehandler Asle Tjeldflåt

Saksgang
Formannskapet
Kommunestyret

Møtedato
13.06.2023 79/23
21.06.2023

Tertialrapport 1-2023

Kommunedirektørens innstilling til vedtak:

1. Tertialrapport 1-2023 med vedlegg tas til orientering.
2. Endringer i driftsbudsjettet vedtas iht. § 5-4 Bevilgningsoversikt - drift (1A) og § 5-4 Bevilgningsoversikt - drift (1B).
3. Endringer i gebyrer og betalingssatser for 2023 vedtas iht. vedlegg 1 Endringer i gebyrliste 2023.
4. Overføring til Tromsøbolig KF i 2023 reduseres med 2,327 millioner kroner fra 18,449 millioner kroner til 16,122 millioner kroner.
5. Endringer i investeringsbudsjettet vedtas iht. § 5-5 Bevilgningsoversikt – investering (2A) og § 5-5 Bevilgningsoversikt – investering (2B)
6. Til finansiering av nybygg/nyanskaffelser søkes opptatt lån i 2023 på til sammen 562,963 millioner kroner. Lån fordeler seg slik:

A. Lån til ordinære investeringer	354,063 millioner kroner
B. Lån til investeringer i VA-sektoren	139 millioner kroner
C. Utlån kommunale foretak	69,9 millioner kroner
D. Startlån, Husbanken	600 millioner kroner
Sum lån til investeringer og utlån	562,963 millioner kroner

Stig Tore Johnsen
Kommunedirektør

Geir Andersen
Direktør for økonomi og finans

Hva saken gjelder

Kommunedirektøren legger frem tertialrapport 1-2023 som viser kommunens økonomiske utvikling, og hva som er forventet resultat ved årets slutt målt opp mot kommunestyrets bevilgninger.

Saksutredning

Årsprognosen for Tromsø kommunes drift viser et positivt netto driftsresultat i 2023 på 2,127 millioner kroner. Årsprognosen tar utgangspunkt i regnskap pr. april og forventet utvikling resten av året. Det ligger en del usikkerhet i prognosene, både på inntekts- og utgiftssiden.

Inntekter

På inntektssiden er det usikkerhet spesielt knyttet til kommunens skatteinngang. Slik det ligger an nå, er det en viss risiko for at skatteinntektene blir lavere enn budsjettert. Kommunen vil få noe økte inntekter fra havbruksfond, ettersom produksjonsavgiften på laks og ørret er økt fra 40,5 øre/kilo til 90 øre/kilo. Anslagsvis utgjør dette 6 millioner kroner. Videre vil økt antall flyktninger gi økt integreringstilskudd. I handlingsprogram 2023-2026 ble det lagt til grunn et forventet antall bosatte flyktninger på 450. Anmodningen fra IMDi ble på nyåret angitt til 580, men er i slutten av mai justert til 630. Vi legger i denne tertialrapporten til grunn et bosettingstall på 580.

Utgifter

2023 blir som forventet et krevende økonomisk år for kommune-Norge generelt. De nasjonale utviklingstrekkene gjør seg gjeldende også for Tromsø kommune, med et stramt arbeidsmarked, inflasjon på høyeste nivå siden slutten av 80-tallet og stigende renter. Det er innenfor flere sektorer store rekrutteringsutfordringer, og spesielt innenfor helse og omsorg er det nødvendig med fordyrende løsninger i form av økt bruk av overtid og innleie av vikarer for å levere lovpålagte tjenester til innbyggerne. Dette gjør det krevende å holde budsjetttrammene innenfor disse tjenestene. Samtidig ser vi også en vekst i etterspørselen helse- og omsorgstjenestene i takt med den demografiske utviklingen. Krigen i Ukraina fortsetter også med uforminsket styrke, og mottak av ukrainske flyktninger er noe som hele kommuneorganisasjonen nå jobber mye og aktivt med. Dette har også en økonomisk side som kan være uoversiktlig.

I revidert nasjonalbudsjett (RNB) 2023 er anslaget for lønns- og prisvekst i kommunene (kommunal deflator) oppjustert fra 3,7 % i statsbudsjettet til 5,2 %. Kommunene er tilført ekstra midler gjennom rammetilskudd for å kompensere for dette, samt at skatteanslaget for kommunene ble oppjustert med 3,9 mrd. kroner som må sees i sammenheng med utgiftsveksten i kommunesektoren. RNB gir lite friske midler og i realiteten ikke noe økt handlingsrom for Tromsø kommune. Vårt rammetilskudd er økt med 27,7 millioner kroner, hvor 20,57 millioner kroner er ment å dekke økt lønns- og prisvekst. Det økte skatteanslaget i RNB er allerede tatt høyde for i kommunens opprinnelige budsjett.

Resultat av lønnsoppgjøret for kommunal sektor ble i år 5,4 %. I handlingsprogrammet for 2023 ble det lagt til grunn et lønnsoppgjør på 4,2 %. Dessuten har et nytt lønnstillegg for kveld, natt og helg fra 1.1.23 vist seg å bli 17 millioner kroner dyrere enn anslått. Totalt sett ligger lønnsoppgjøret og nye avtaler om tillegg an til å bli 60 millioner kroner høyere enn budsjettert, altså betydelig over det kommunen er tilført av midler i RNB.

I forbindelse med årsregnskapet for 2022 har Komrev Nord påpekt at Tromsø kommune har et forbedringspotensial når det gjelder forståelsen av beregning av minimumsavdrag. Dette vil kunne gi positive effekter på kommunens netto driftsresultat, og vi har nedjustert minimumsavdrag med 33 millioner kroner i prognosen. Vi vil komme tilbake i tertialrapport 2 med en mer presis beregning på hva dette vil kunne utgjøre.

Tromsø kommune har for høye driftsutgifter, og har hatt det over tid. Jeg mener vi har god oversikt over vår egen økonomi og at vi er på god veg mot å nå målet om en økonomisk bærekraftig kommune. Kommuneadministrasjonen jobber nå godt, helhetlig og målrettet for å komme i bedre balanse på driften. Det økonomiske merforbruket skyldes etter min vurdering i liten grad uoversiktlig økonomi og dårlig økonomistyring eller budsjett disiplin. Det som i større grad påvirker oss, er viktige trekk ved samfunnet vårt som må trekkes frem og få oppmerksomhet.

Det store bildet

Noen av de viktigste trekkene ved samfunnet vårt som påvirker kommunens økonomi, er disse:

- Eldrebølgen som vi har snakket om i 30 år, treffer oss nå. Vi ser en stadig økende etterspørsel etter våre helsetjenester, både forebyggende, hjemmetjenester og institusjonsplasser. I denne prognosen har vi lagt inn kostnader til å opprette en ny sykehjemsavdeling med 24 sengeplasser på Seminaret som en avdeling underlagt Helsehuset.
- Vi har over tid hatt et betydelig antall utskrivingsklare pasienter på UNN, som gir oss høye bøter fra UNN. De tiltakene vi har iverksatt, har fungert bra, og jeg forventer at dette tallet skal være nærmere 0 i løpet av kort tid.
- Innenfor rus og psykiatri er det store mangler, og vi ser at pasienter som utskrives fra UNN er i stadig dårligere helsetilstand. Dette har medført at vi nå etablerer et helt nytt helsetilbud for denne gruppen i Mellomveien.
- Vi opplever store rekrutteringsutfordringer i alle sektorer, og konkurransen om arbeidskraften er tøff. Vi innfører nå rekrutterings- og stabiliseringspakker i alle sektorer. Dette koster en del, men er helt nødvendig.
- Sykefraværet i Tromsø kommune er for høyt og går ikke ned. Vi må få flere av våre dyktige medarbeidere tilbake på jobb, og det skal vi jobbe målrettet med i flere spor.
- Vi har en del relativt dyre kjøp av private tjenester for personer med spesielle behov.
- Vikarkostnadene i helse og omsorg spesielt er økende som følge av rekrutteringsutfordringer og sykefravær.
- Vi ser en stor økning på kostnader til utenforskap blant unge, og stort behov for å jobbe enda mer målrettet med forebygging av utenforskap.
- Det er en ganske stor økning i antall elever med særskilt elevtildeling. Dette skyldes i stor grad stadig flere barn og unge med diagnostisert sykdom som krever særskilt tilrettelegging.
- Lønns- og prisveksten i samfunnet påvirker også i stor grad kommunen, som ikke fullt ut kompenseres av økte inntekter. Vi ser eksempler på prisøkninger på opp mot 20 % i noen innkjøpskategorier.

Dette er samfunnstrekk som gjelder i de fleste kommuner i Norge, men de må adresseres og nødvendige endringer må skje raskere for å løse oppgavene bedre, men også få bedre økonomisk balanse i driften.

Målet er en økonomisk bærekraftig kommune

Som følge av et prognostisert 0-resultat for året må vi iverksette tiltak som kan bidra til å nå målet om økonomisk balanse ved årets slutt. Jeg mener det ikke er nødvendig med kutt eller reduksjoner som går utover tjenestetilbudet til innbyggerne, men ønsker heller å fokusere på følgende tiltak som kan gi effekter på kort sikt:

- Fokus fra hele kommuneorganisasjonen på stram økonomisk styring innenfor tildelte rammer
- Reduksjon i bruk av innleide vikarer fra private selskaper til helse- og omsorgssektoren spesielt. Vi vil skjerpe inn rutinene for dette. Vi har for eksempel gode erfaringer fra Helsehuset som vi kan lære av.
- Vurdere å «ta hjem» noen av de svært kostnadskrevende private kjøpene kommunen i dag har
- Alle enheter må planlegge for å dekke inn noe av rapportert overforbruk innenfor egne rammer

- Enda tydeligere og mer kraftfullt arbeid med sykefravær

Dette er kun en prognose som det hefter en del muligheter og risiko ved. Jeg og hele administrasjonen jobber mot å avslutte året i økonomisk balanse. Jeg har tro på at det er innenfor rekkevidde, men det krever disiplin og mot til å gjøre endringer.

På tross av at vi rapporterer mulig økonomisk avvik så er jeg trygg på at de endringsprosesser vi er i gang med vil gi resultater i årene som kommer, som vil bidra til å øke Tromsø kommunes økonomiske handlingsrom.

I denne tertialrapporten tar vi også inn rapportering både på internkontroll og status på alle investeringsprosjekter. På investeringsprosjektene har vi valgt å legge til grunn en kartløsning, slik at den digitale utgaven er nok mer egnet til lesing enn den trykte utgaven.

Konklusjon

Tertialrapport 1-2023 tas til orientering. Endringer i årsbudsjettet vedtas i tråd med kommunedirektørens forslag. Budsjettendringer for 2024 og videre er kun retningsgivende og tas med videre i arbeidet med handlingsprogrammet.

Vedtakskompetanse

Kommunestyret

Vedlegg

Tertialrapport 1-2023 med egne vedlegg